

DR HAB. ANNA LEWANDOWSKA, PROFESOR UCZELNI
KONSULTANT WOJEWÓDZKI W DZIEDZINIE PIELĘGNIARSTWA PEDIATRYCZNEGO
DLA OBSZARU WOJEWÓDZTWA PODKARPACKIEGO

Państwowa Akademia Nauk Stosowanych w Jarosławiu, Wydział Ochrony Zdrowia
ul. Czarnieckiego 16, 37-500 Jarosław, tel. 16 624 46 03; fax 16 624 46 03, email: am.lewandowska@poczta.fm

Jarosław, 08.08.2025 r.

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Edyty Wojciechowskiej

pod tytułem

Stan zdrowia dzieci i młodzieży

w wieku szkolnym z uwzględnieniem wybranych czynników środowiskowych

w okresie pandemii COVID-19

Promotor: prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Elżbieta Cipora

Promotor pomocniczy: dr n. o zdr. Aneta Mielnik

Zgodnie z uchwałą Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego z dnia 3 lipca 2025 r. w sprawie zaopiniowania wniosku o wszczęcie postępowania o nadanie stopnia doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu, w dyscyplinie nauki o zdrowiu, mam zaszczyt i przyjemność przedstawić poniższą ocenę.

Ocena aktualności problematyki badawczej i oryginalności pracy

W ostatnich latach coraz częściej zwraca się uwagę na pogarszającą się kondycję fizyczną i psychiczną dzieci i młodzieży, a także na wzrost częstości występowania nadwagi i otyłości. Obecnie nadwaga i otyłość dotyka prawie co trzecie dziecko, 29% chłopców i 27% dziewcząt w europejskim regionie WHO. W Polsce problem nadwagi i otyłości dotyczy 10% dzieci w przedziale od 1 do 3 lat, 30% dzieci w wieku wczesnoszkolnym i 22% nastolatków do 15. roku życia. Na arenie międzynarodowej Polska plasuje się w czołówce państw dotkniętych epidemią otyłości. Według The Association for the Study of Obesity około 200 milionów dzieci na świecie w wieku szkolnym wykazuje nadwagę lub otyłość, z tego 40-50 milionów to dzieci otyłe. Podstawową przyczyną otyłości i nadwagi jest brak równowagi energetycznej pomiędzy kaloriami spożywanymi i wydatkowanymi. Na całym świecie odnotowano zwiększone spożycie produktów o dużej zawartości energii, a także dużej zawartości tłuszczu i cukrów oraz

wzrost braku aktywności fizycznej ze względu na coraz bardziej siedzący charakter wypoczynku i postępującą urbanizację. Otyłość wiąże się ze zwiększonym ryzykiem chorób niezakaźnych, ale również niepełnosprawnością w wieku dorosłym i przedwczesną śmiercią. Najczęstszymi powikłaniami psychicznym jest niska ocena swojego wyglądu, a także brak akceptacji ze strony rówieśników, a to wiąże się z negatywnymi emocjami takimi jak: smutek, żal, uczucie osamotnienia, które mogą przerodzić się w depresję. Ponadto jednym z najbardziej alarmujących skutków pandemii COVID-19 jest wzrost liczby dzieci z objawami depresji, lęku, agresji oraz trudnościami w relacjach społecznych, a także prób samobójczych. Dane powyższe wskazują na konieczność dalszego monitorowania kondycji psychicznej dzieci oraz wdrażania skoordynowanych działań profilaktycznych.

Na tych przesłankach Autorka skonstruowała założenia pracy doktorskiej, a w kontekście powyższych danych tematyka badawcza podjęta przez Autorkę niniejszej rozprawy doktorskiej wydaje się niezwykle ważna i uzasadniona. Celem dysertacji była ocena stanu zdrowia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym z uwzględnieniem wybranych czynników środowiskowych w okresie pandemii COVID-19, co jest nie tylko bardzo aktualnym aspektem w nurcie badań nauk o zdrowiu, ale przede wszystkim wysoce ambitnym.

Charakterystyka i ocena formalna rozprawy doktorskiej

Rozprawa doktorska Pani mgr Edyty Wojciechowskiej podejmuje tematykę o istotnym znaczeniu praktycznym i naukowym. Rozprawa została podzielona w rozdziały, logicznie prowadząc czytelnika od podstaw teoretycznych przez metodologię i wyniki badań do wniosków co świadczy o przemyślanej strukturze.

Praca zawiera 214 ponumerowanych stron, w tym zasadniczego tekstu 156 stron. Pozostałą część rozprawy stanowią: streszczenie w języku polskim (s. 157-159), streszczenie w języku angielskim (s. 160-162), piśmiennictwo (s. 163-188), spis rycin (s. 189), spis tabel (s. 190-195) oraz aneks obejmujący druki narzędzi badawczych, zgody dyrektorów podmiotów oraz zgodę komisji bioetycznej na przeprowadzenie badań (s. 196-214). W tekście rozprawy zamieszczono 2 ryciny i 112 tabel. Lista piśmiennictwa zawiera 362 opisów bibliograficznych, zarówno polskie, jak też anglojęzyczne. Opis bibliograficzny jest poprawny. Ze względu na złożoność problemu i stopień trudności tematu Autorka zaopatrzyła dysertację w Wykaz skrótów, dla ułatwienia przyswojenia zagadnienia, stanowiący 23 akronimów. Pod względem językowym i edytorskim rozprawa przygotowana jest starannie.

Część teoretyczna rozprawy jest poprawna i daje podstawy do postawienia pytań badawczych, opracowania hipotez o wzajemnych zależnościach oraz wskazuje na sposób statystycznego opisu i kierunki wnioskowania. W trzech podrozdziałach Autorka opisała podstawy teoretyczne swoich badań: zdrowie dzieci i młodzieży w kontekście wielowymiarowym, rozwój dzieci i młodzieży oraz pandemia COVID-19 jako zagrożenie stanu zdrowia populacji dzieci i młodzieży. Zaprezentowana część teoretyczna poparta jest przeglądem aktualnego w zdecydowanej większości światowego piśmiennictwa. Generalnie rozważania Doktorantki są merytoryczne, jednak cechują się pewną nieścisłością. W pierwszym podrozdziale zostały opisane metody oceny stanu zdrowia poczynając od okresu

noworodkowego, zamiast skoncentrować się na poruszonym w badaniu okresie rozwojowym. Drugi podrozdział, co ma sens, dotyczy już tylko okresu szkolnego. Moje wątpliwości w tej części pracy dotyczą braku opisu metod oceny rozwoju psychospołecznego w okresie adolescencji, o czym Autorka wspomina w drugim podrozdziale oraz braku opisu testów w ocenie rozwoju stosowanych w wymiarze holistycznym i interdyscyplinarnym.

W części metodologicznej rozprawy Autorka opisała podstawy metodologiczne badań własnych. Doktorantka przedstawiła: uzasadnienie wyboru tematu, cele badań, problemy i hipotezy badawcze, metody badań, techniki i narzędzia badawcze, charakterystyką badanej grupy, organizację i przebieg badań, charakterystykę miejsca prowadzenia badań.

Celem rozprawy była ocena stanu zdrowia dzieci i młodzieży w wieku szkolnym z uwzględnieniem wybranych czynników środowiskowych w okresie pandemii COVID-19. Autorka postawiła klarowne pytania badawcze i hipotezy, które logicznie wynikają z analizy literatury i obserwacji praktycznych. Praca wyraźnie wskazuje, że współczesne zmiany cywilizacyjne, a także nagłe i nieprzewidziane sytuacje, do których zaliczyć można pandemię COVID-19, mogą dodatkowo wpływać na kondycję zdrowotną młodego pokolenia, prowadząc między innymi do nasilenia problemów zdrowia psychicznego, zaburzeń emocjonalnych oraz wzrostu ryzyka izolacji społecznej, co wskazuje na złożoność tego zjawiska i konieczność podejścia interdyscyplinarnego w jego monitorowaniu i zarządzaniu.

Metodologia została dobrana adekwatnie do celu pracy i zapewnia rzetelność uzyskanych wyników. Autorka zastosowała liczne i starannie dobrane narzędzia badawcze: protokół naukowo-badawczy, arkusz do oceny składu ciała dziecka, kwestionariusz Aktywności Fizycznej IPAQ – wersja pełna oraz kwestionariusz własnego autorstwa. Grupa badawcza liczyła 524 dzieci w wieku od 9 do 14 lat uczęszczających do szkół podstawowych na terenie miasta Sanoka, co stanowi reprezentatywną próbę badawczą. Wykorzystano zarówno analizy statystyczne, jak i jakościowe, co pozwoliło na kompleksowe ujęcie badanej problematyki.

Część empiryczna rozprawy jest przeprowadzona prawidłowo. Wyniki przedstawiono w sposób przejrzysty, logiczny z zastosowaniem starannie przygotowanych, czytelnych tabel, co ułatwia ich interpretację. Analizy są szczegółowe i poparte odpowiednimi odniesieniami do literatury.

W Dyskusji Autorka dysertacji doktorskiej omówiła i zinterpretowała wyniki swojej pracy, które zostały szczegółowo przeanalizowane i porównane z danymi dostępnymi w piśmiennictwie zagranicznym i krajowym. Jest to rozdział uporządkowany i wnikliwy, co dowodzi szerokiej wiedzy Doktorantki i znajomości literatury, a jest potwierdzone cytowaniem najnowszego piśmiennictwa.

W dysertacji uzyskano wiele wartościowych i oryginalnych wyników, stanowiących bogaty materiał źródłowy. Przeprowadzone badania i analiza statystyczna otrzymanych wyników pozwoliła Doktorantce na sformułowanie 7 wniosków, a także 3 implikacji praktycznych, które korelują z postawionymi celami badawczymi i hipotezami. Wnioski płynące z rozprawy są dobrze uzasadnione wynikami badań.

Ocena wkładu naukowego i praktycznego

Przedstawiona dysertacja doktorska jest spójnym dziełem, z logiczną sekwencją badań poprawnie interpretowanych. Doktorantka wykazała się umiejętnością w zaplanowaniu oraz wnikliwością w przeprowadzeniu i poddaniu analizie badań. Autorka wyróżniająco poradziła sobie z planowaniem i realizacją założeń badawczych, wykazując zdolność do kreatywnego myślenia i działania. Stwierdzam, iż zrealizowanie postawionych przez Doktorantkę zadań, wymagało dużego zaangażowania, znacznego nakładu pracy, wiedzy, a także opanowania warsztatu badawczego. Pracę opiniuję bardzo pozytywnie i uznaję za oryginalne opracowanie naukowe. Rozprawa wnosi istotny wkład do nauk o zdrowiu. Recenzowana przeze mnie dysertacja doktorska stanowi również inspirację do dalszych badań w tym obszarze.

Konkluzja

Rozprawa doktorska mgr Edyty Wojciechowskiej stanowi rozwiązanie oryginalnego zagadnienia naukowego i spełnia wymogi stawiane rozprawom doktorskim zgodnie z art. 190 oraz art. 191 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. , poz. 574), w związku z powyższym zwracam się do Rady Naukowej Dyscypliny Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Kaliskiego z wnioskiem o nadanie mgr Edycie Wojciechowskiej stopnia doktora w dyscyplinie nauk o zdrowiu.

dr hab. Anna Lewandowska, prof. ucz.